

حجت‌الاسلام والمسلمین احمد واعظی، یکی از پژوهشگران و تیزاندیشان در ساحت عدالت اجتماعی به شمار می‌آید که در چند سال گذشته، ژرفکاوای حول محور «عدالت اجتماعی» همواره از دغدغه‌هایش بوده است؛ ارزشی که می‌توان آن را شاه‌کلید ارزش‌های اسلامی و اجتماعی دانست و اکثریت قریب به اتفاق اندیشوران مسلمان و گاه غیرمسلمان، آن را در ذهن و ضمیر و تأمل‌ورزی‌های خود داشته‌اند. واعظی پیش‌تر نیز کتاب‌هایی در این باره نوشته است، یکی با عنوان «جان‌رالز: از نظریه عدالت تا لیبرالیسم سیاسی» (۱۳۸۶) که به اندیشه عدالت یکی از فیلسوفان سیاسی مهم در دوره معاصر می‌پردازد که در دو دهه اخیر همواره مورد توجه عدالت‌پژوهان بوده است. در کتاب بعدی با عنوان «نقد و بررسی نظریه‌های عدالت» (۱۳۸۸) به تحلیل و نقد نظریه‌های متعدد عدالت مانند نظریه عدالت فیلسوفان کلاسیک، نظریه عدالت دیوید هیوم، مظهر تجربه‌گرایی فیلسوفان عصر روشنگری، نظریه عدالت کانت، نماد عقل‌گرایی دوره روشنگری، نظریه عدالت رالز، نظریه عدالت رابرت نوزیک و فردریش هایک، که از اختیارگرایان (Libertarians) و نئولیبرال‌ها هستند و عدالت جامعه‌گرایان با بررسی دیدگاه مایکل والزر و مک‌اینتایر پرداخته است. کتاب بعدی «مطهری و عدالت» نام دارد که در واقع او نماینده اسلام سیاسی اجتماعی به شمار می‌رود و فهم نظریه عدالت او می‌تواند، نگرشی متفاوت در این قلمرو به شمار آید.

اثر جدید واعظی با عنوان «بازاندیشی عدالت اجتماعی؛ چیستی، چرایی، قلمرو» را به تازگی انتشارات بوستان کتاب در ۲۵۶ صفحه منتشر کرده است. این نوشتار چهار فصل دارد. تحقیق و نظریه‌پردازی در زمینه عدالت اجتماعی، میدان وسیعی از مسائل و موضوعات را در بر می‌گیرد که برخی بر برخی دیگر، تقدم رتبی و منطقی دارند. به نظر می‌رسد که مباحث نظریه عدالت اجتماعی را می‌توان در چند امر رصد کرد: اول مفاهیم (مفاهیم همسو، ناهمسو، نسبت‌سنجی با مفاهیم دیگر)؛ دوم مبانی که انواع مفروض‌ها و بنیادهای نظری عدالت اعم از مبانی جهان‌شناختی، خداشناختی، انسان‌شناختی و جامعه‌شناختی را در بر می‌گیرد؛ سوم اصول و معیارهای عدالت اجتماعی که هسته مرکزی نظریه عدالت به شمار می‌رود؛ چهارم راهبردها و راهکارها که هموار شدن مسیر جامعه به سوی عدالت را نشان می‌دهد؛ پنجم مورد توجه قرار گرفتن شاخص‌ها که البته نمی‌توان آن را جزء اصلی نظریه عدالت به شمار آورد، اما به ما بیان می‌کند که جامعه به چه میزانی از عدالت دست یافته یا ناکام مانده است. از میان این مراحل، در این یادداشت بیشتر در جست‌وجوی پاسخ به پرسش‌های نخست و بنیادین عدالت اجتماعی مانند چیستی، ماهیت، چرایی و نسبت‌سنجی با مفاهیم مرتبط و در نهایت کوشیده‌ایم تا نظریه «ارزش اخلاقی فراگیر و خودبسنده عدالت» را مرور کنیم. به طبعاً پرسش‌های نخست‌اموری هستند